

ԳՎ ՈՒՒՍ Բ:

Արտարձաններու երեւելէ շէնելը:

1. Այսերական ձիերուն ախոռը, որ կայսեր պալատին ղիմացը Վլաստիյին վրան է, երևելի շէնքերուն մէկն է: Ասիկա 1725ին վեցերորդ կառուցուած կայսրը շինած է, որուն ճակատը 225 կանգուն երկայնութիւնի: Իրեք դստիկոն է. առջինը ձիերուն ախոռն է, մէջը 400 ձիի տեղ կայ՝ ամէն մէկը տաճակի թագաւորէն, փաշաներէն, Լագիպտոսէն, Սուկոֆստանէն, Ինկիլթէռայէն, Քրանսայէն պարգևեցած, կամ Գերմանիա գտնուած ընտիր տեսակներ են, ամէն մէկին անունը գրած քովը գրած է: Ախոռին մէջը վազան ջրեր կան, ձիերը երկու դին կապած են, ու մէջ տեղերը ձիերուն զարդերը պահելու համար սենեակներ կան: Ահրի դստիկոնները պահպանները կրքնակին: Լատի դին կայսերական կառքերը պահելու մասնաւոր տեղեր կան: Հոս ու քաղաքը մէկըմէկէ գեղեցիկ 1,000 կառք կայ: Ո՛վ որ տեսնել կուզէնէ մէկիկ մէկիկ մեկնելով կըցըցընեն:

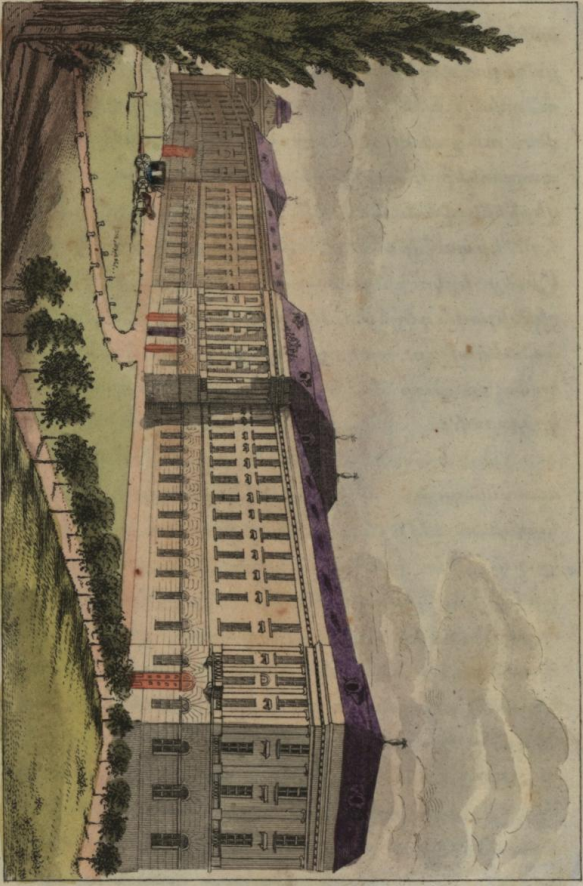
2. Պէլլէպէր ըսված պալատը, որ Ռէնվէկ ըսվող ճամբան է, անւանի Լագիմէոս իշխանը ու քաջ սպարապետը (որուն տաճիկները Լվէնկէ քրալ կըսեն,) իրեն ամառանոցի համար շինած է:

ասիկայ մեռնելէն ետքը կայսրը գնած՝ նախ ուրիշ բաներու գործածած, ու 1776ին ընտիր պատկերներ ու զրխեր պահելու տեղ ըրած է: Աս շնքը երկու մեծ ու շատ սքանչելի համեմատութեամբ շինած պալատներ է. որ վերի ու վարի Պէլլէտէր կրսվի, վերինին վրան պղնձով գոցած է, ու պատկերները հոն կրպահվին. իսկ զրխերը վարինին մէջն են: Ասոնց երկուքին մէջը մեծ պարտէզ կայ, որ ծաղիկներով՝ գեղեցիկ ձևերով շտկած ծառերով՝ արձայներով ու աւաղաններով զարդարած է, ու աս օր բաց է, ու զօղը կերթայ ու զածին չափ կրպտրտի:

3. Այսպէս - Այսպէս, այսինքն յովսէփեան ուսումնարան, որ Ահմէտեան կասէ է, գեղեցիկ համեմատութիւն շինած մեծ պալատ մըն է: Ասիկա երկրորդ Յովսէփ կայսրը շինած է, որ մէջը լաւ բժշկուծի ու վիրաբուծութի (Ճէրահուծի) սորվին, ու ամէնուն ալ, բայց գլխաւորաբար զինւորներուն հիւանդութիւններուն ու վերքերուն օգնութիւ հասնին. անոր համար անլանի վարպետներ ժողված է, ու 1785ին նոյեմբերի եօթին իր առջևը դաս տալու սկսած են:

4. Այսպէս - Այսպէս, այսինքն քաղաքական արհեստներու ու գիտութիւններու ուսումնարան, որ Ահմէտին առջևն է, մէկ մեծ՝ փառաւոր՝ ու սքանչելի համեմատութեամբ շինած պալատ մըն է, ասի 1816ին կայսրը իր տէրութիւ պայ-

PROYECTO DE UN INSTITUTO DE INSTRUCCION

ծառութե՛ր՝ ու ժողովրդեան մեծ բարիքին համար շինած է. գետնի դափկոնը եօթը կանգուն բարձրութեամբ բոլոր կամարներով շինած է, ու մեծ մեծ սենեակներ ունի. երկրորդն ալ շատ մեծ դաւիթներ ու լայն ճամբայներ ունի, դու վեց կանգուն բարձր է. երրորդը հինկ ու կէս կանգուն բարձրութիւն ունի, ու յարկը (չաթըն) պղնձով պատած է. ճակտին երկայնութիւնը 150 կանգուն է: Աս պալատին թէ մէջի թէ դրսի համեմատութիւնը ու գեղեցկութիւնը մեկիկ մեկիկ պատմելը շատ երկայն կերթայ, այսչափ մինակ կըսեմ, որ Աննայի պէս քաղքի մէջ (որ հիմայ նոր Հոռմ կըսվի կոր) մեծ զարդեղաւ, ինչպէս հոս դրված պատկերէն ալ կերևնայ:

5. Շվառցէնպէռկ իշխանին պալատը, որ Ռէնվէկ Պէլէրիէն քովն է, գեղեցիկ համեմատութիւն շինած չէնք մըն է. իշխանը ամառը հոն կուգայ կըրնակի: Աս ալ հրապարակական պարտեզ մը ունի, որուն մէջը ամէն տեսակ ծառեր, ամէն տեսակ ծառերէ գեղեցիկ անտառներ՝ կարգաւ տնկած ու տասը կանգուն բարձրութեամբ պատի պէս կտրած ծառեր, ամէն ատեն ամէն տեսակ ծաղիկներ, շատ լէմօնի բորթուխալի նուռի ու ասոնց նման շատ Աֆրիկայի Ամերիկայի ու Հինտիատանի ծառեր բոյսեր խոտեր ու ծաղիկներ ալ կան, որոնք ամառը պարտեզը կը շարեն, ու ձմեռը ձմեռնօցը կը պահեն: Գարձեալ մէջը տեսակ տեսակ ձուկերով աւազաններ ու գեղեցիկ արձաններ

ալ կան : Ապրիլէն ինչվան նոյեմբերը ուզողը կերթայ կըքալէ՝ կընստի, որչափ որ կուզէ նէ :

6. Ի իսթէնշթայն իշխանին պալատը, որ Ուսսաւ է, շատ գեղեցիկ շինած է, երկրորդ դասիկոնին մէջտեղը 31 կանգուն լայնութեամբ ու 37 երկայնութիւն՝ 18 գեղեցիկ մերմեր սիւներու վրայ կեցած մեծ գուլթ (տիվանխանէ) մը կայ, որուն տակի դին սիւներուն մէջտեղերը՝ վարպետ պատկերահանի գործվածքով բոլոր հին շինները քաշված են, վեր ելլալու կարմիր մերմեր քարէ աստիճան մը ունի ամէն մէկ ոտքը մէյմէկ քարէ, ութը հոգի քովէ քով կրնան ելլալ : Պարտեզ մըն ալ աս ունի, որ շատ գեղեցիկ զարդարած է, ու աւազաններու տեղը գետեր ու լճեր շինած են, ու ասոր ալ ուզողը կերթայ կըքալէ :

7. Ուազուսուսքի իշխանին պալատը, որ Էստպէն է՝ 1804ին նոր Ֆուանսըզի կերպով ընդարձակ շինած է ու շատ աղւոր է, գեղեցիկ պարտեզ մըն ալ աս ունի, որուն մէջը շատ տեսակ ընտիր ծաղկըններ ու պտուղներ կըգտնուին : Ասոր ալ ուզողը կերթայ կըպարտի, բան մը չեն ըսեր :

8. Ըթարհէմպէրկ իշխանին պալատը, որ Սիսին է, քաղաք մը կընմանի, վեց մեծ սրահ ունի, 31 աստիճան ունի, մէջը 300 ընակարան կայ, ու տարին 100,000 Ֆիօրին կըբերէ :

9. Աւերսպէրկ իշխանին պալատը, դրսէն ալ գեղեցիկ է, բայց ներսը սնանկ համեմատութիւն ու

աղւոր շինած է, որ Մոսկովին կայսրը Աննա էր նէ, աս պալատէն չէր ուզեր զատվիլ, իրեն զբօսանքի տեղ ըրած էր :

Ըսոնց նման երեսունէն աւելի պալատներ ալ կան, որ մեկըմէկէ աղւոր շինած, ու շատը գեղեցիկ պարտէզներով ալ զարդարած են. թէպէտ հանգրվաններուն տներուն ալ մեծ մասը մէյմէկ պալատ կընմանին, բայց ասոնք չափէ դուրս մեծ ու գեղեցիկ են :

ԳՎՈՒԽ Թ :

Կայսեր պանը Կարգաւորութիւն, պաշտօնատէրները, Բիւնապահ զօրքը, ու պանտպան պատուոյ Կարգերը, Կամ Դշանները :

1. Կայսեր պալատին պաշտօնատէրները աս կարգով են. չորս մեծ պաշտօնատէրներ կան, որոնց իշխանութե տակն են՝ պալատի ութը պաշտօնատէրները, չորս տեսակ թիկնապահ զօրքերը, բոլոր (օռտինէները) կարգերը, 247 գաղտնի խորհրդականները, 1457 սենեկապետները :

Մեծ պաշտօնատէրներու մէջ առաջինը կայսեր տանը հազարապետն է : Ըսոր հրամանին տակն են չորս տեսակ թիկնապահ զօրքերուն հազարապետները. պալատին բոլոր ծառաները. կայսեր տանը հազարապետութե դիւանը. վեց խաղաղութե